EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 24.2.2021.
COM(2021) 97 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Atjaunināta informācija par Grieķijas pastiprinātu uzraudzību – 2021. gada februāris

{SWD(2021) 43 final}

KONTEKSTS

Ekonomikas attīstība un rīcībpolitikas Grieķijā tiek uzraudzītas Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada ietvaros un pastiprinātās uzraudzības sistēmā atbilstīgi Regulai (ES) Nr. 472/2013 ([1]). Pastiprinātās uzraudzības īstenošana attiecībā uz Grieķiju ([2]) nozīmē, ka tiek atzīts, ka Grieķijai jāturpina īstenot pasākumus, lai novērstu ekonomisko un finansiālo grūtību faktiskos vai potenciālos cēloņus, līdztekus īstenojot strukturālās reformas, kas sekmē spēcīgu un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi.

Pastiprinātā uzraudzība nodrošina vispusīgu satvaru, kas ļauj pārraudzīt ekonomikas attīstību un to, kā tiek īstenotas ilgtspējīgai ekonomikas atveseļošanai nepieciešamās rīcībpolitikas. Šī uzraudzība ļauj regulāri novērtēt jaunākās ekonomiskās un finanšu norises Grieķijā, kā arī pārraudzīt valsts parāda finansēšanas nosacījumus un atjaunināt parāda atmaksājamības analīzi. Pastiprinātā uzraudzība turklāt nodrošina satvaru novērtējumam par to, kā Grieķija pilda Eurogrupas sanāksmē 2018. gada 22. jūnijā pausto vispārīgo apņemšanos turpināt un pabeigt reformas, kas noteiktas saskaņā ar Eiropas Stabilitātes mehānisma programmu, un nodrošināt, ka tiek turpināts ievērot finansiālās palīdzības programmu ietvaros noteikto svarīgo reformu mērķus. Šajā kontekstā pastiprinātās uzraudzības ietvaros tiek pārraudzīts, kā tiek īstenotas konkrētās apņemšanās saskaņotajos termiņos līdz 2022. gada vidum pabeigt galvenās strukturālās reformas, kas saskaņā ar programmu sāktas sešās galvenajās jomās: i) fiskālās un fiskāli strukturālās rīcībpolitikas, ii) sociālā labklājība, iii) finanšu stabilitāte, iv) darba un produktu tirgi, v) Grieķijas Aktīvu un līdzdalības korporācija un privatizācija un vi) valsts pārvaldes modernizācija ([3]).

Šis ir devītais pastiprinātās uzraudzības ziņojums par Grieķiju. Ziņojuma pamatā ir konstatējumi, kas gūti 2021. gada 26. un 27. janvāra neklātienes apmeklējumā un regulārajā dialogā ar iestādēm. Apmeklējumu vadīja Eiropas Komisija sadarbībā ar Eiropas Centrālo banku ([4]); Starptautiskais Valūtas fonds piedalījās pēcprogrammas uzraudzības kontekstā, savukārt Eiropas Stabilitātes mehānisms piedalījās savas agrīnās brīdināšanas sistēmas ietvaros un atbilstoši 2018. gada 27. aprīļa Saprašanās memorandam par darba attiecībām starp Eiropas Komisiju un Eiropas Stabilitātes mehānismu. Šajā ziņojumā ir novērtēts, kā Grieķija ir īstenojusi savas Eurogrupai paustās apņemšanās pabeigt reformas, kuru termiņš ir 2020. gada beigas. Šis ziņojums nav piesaistīts no rīcībpolitikas atkarīgo parāda mazināšanas maksājumu pārvešanai, kura saskaņā ar apstiprināto grafiku (divreiz gadā) varētu notikt uz desmitā ziņojuma pamata. Desmito ziņojumu paredzēts publicēt maijā.

([1]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 472/2013 (2013. gada 21. maijs) par to eurozonas dalībvalstu ekonomiskās un budžeta uzraudzības pastiprināšanu, kurās ir vai kurām draud nopietnas finanšu stabilitātes grūtības (OV L 140, 27.5.2013., 1. lpp.).

([2]) Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2021/998 (2021. gada 17. februāris) par pastiprinātās uzraudzības pagarināšanu Grieķijā.

([3]) https://www.consilium.europa.eu/media/35749/z-councils-council-configurations-ecofin-eurogroup-2018-180621-specific-commitments-to-ensure-the-continuity-and-completion-of-reforms-adopted-under-the-esm-programme_2.pdf

([4]) ECB darbinieki piedalījās izvērtējuma apmeklējumā, ievērojot ECB pilnvaras, un tādējādi nodrošināja speciālās zināšanas par finanšu sektora rīcībpolitikām un makroekonomiski svarīgiem jautājumiem, piemēram, par nominālajiem fiskālajiem mērķrādītājiem, ilgtspēju un finansējuma vajadzībām. Pirms izvērtējuma apmeklējuma no 2021. gada 13. janvāra līdz 20. janvārim notika tehniskais apmeklējums, arī neklātienē.

VISPĀRĪGAIS NOVĒRTĒJUMS

Ziņojums tika sagatavots, ņemot vērā pandēmijas otro vilni, kura rezultātā līdz 2020. gada beigām tika ieviesti vispārēji stingrāki izplatības apturēšanas pasākumi, bet nesen dažos reģionos, tostarp Atēnās, tika slēgtas skolas un mazumtirdzniecības uzņēmumi un ieviesti personu pārvietošanās ierobežojumi. Paredzams, ka Grieķijas ekonomika 2020. gadā būs sarukusi par 10 % salīdzinājumā ar 2019. gadu, un tiek prognozēts, ka šogad tā atveseļosies tikai daļēji. Pandēmijas radītās sekas tūrisma sezonai 2020. gadā negatīvi ietekmēja Grieķiju, ņemot vērā tūrisma nozares nozīmību ekonomikā. Valdība turpināja pielāgot spēkā esošos fiskālos pasākumus bezdarbnieku un algotu darbinieku atbalstam, kuru līgumi ir apturēti, pagarināja atbalsta pasākumus uzņēmumiem un pieņēma jaunus mērķtiecīgus pasākumus mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzībai. Līdz šim nodarbinātības aizsardzības pasākumi, ko atbalsta ES, jo īpaši izmantojot jauno finanšu pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*) un Eiropas Sociālo fondu, šķiet, ir bijuši efektīvi, un bezdarba līmenis kopumā ir saglabājies stabils, neraugoties uz ievērojamo ekonomisko lejupslīdi. Tomēr to cilvēku skaits, kuri nav nodarbināti, pieaug, jo jaunu darbinieku pieņemšana darbā joprojām notiek pieticīgos apmēros. Uzņēmumi un darba ņēmēji ir guvuši labumu no valsts atbalsta pasākumiem, tomēr paredzams, ka pilnais problēmu apmērs, ar kurām saskaras uzņēmumi un finanšu sektors, kļūs redzams tikai vēlākā posmā, pakāpeniski pārtraucot atbalsta pasākumus, tāpat kā citās dalībvalstīs. Šis process būs jāvirza apdomīgi, lai nepieļautu spēju pārmaiņu sekas.

Neraugoties uz sarežģītajiem apstākļiem, iestādēm izdevās panākt labu progresu vairākās jomās, tostarp izglītībā, valsts aktīvu pārvaldībā, privatizācijas projektos un enerģētikas politikā. Konkrēti:

- **pēdējos trīs mēnešos izglītības jomā ir pieņemtas divas vērienīgas reformas.** 2020. gada decembrī tika pieņemta profesionālās izglītības un apmācības reforma, kuras mērķis ir uzlabot minētās izglītības pievilcību un labāk sasaistīt profesionālo izglītību un mūžizglītību ar darba tirgus vajadzībām. 2021. gada februāra Augstākās izglītības likuma mērķis, savukārt, ir modernizēt augstskolu darbību un uzlabot piedāvātās izglītības kvalitāti. Turklāt ir sākti skolu iekšējie un ārējie novērtējumi;

- **Grieķijas Aktīvu un līdzdalības korporācija** pabeidza visu valstij piederošo uzņēmumu valžu pārskatīšanu (konkrētā apņemšanās). Korporācijas stratēģisko plānu tika turpināts īstenot, kā plānots, un iestādes pabeidza sagatavot atjaunināto ministriju norādījumus korporācijai;

- **privatizācijas konkursi** ir pavirzījušies uz priekšu — 2020. gada 31. decembrī tika sekmīgi noslēgts *Alimos* jahtu piestātnes darījums, ir labas izredzes tuvākajos mēnešos pabeigt *Hellinikon* projektu, kā arī zināmā mērā ir panākts ilgi gaidītais progress attiecībā uz *Egnatia* koncesijai nepieciešamajām nepabeigtajām darbībām (visas — konkrētas apņemšanās);

- **enerģētikas politikas jomā** iestādes ir uzsākušas tirgus viedokļu noskaidrošanu, lai tuvākajos mēnešos varētu slēgt ieilgušo pretmonopola lietu pret valsts elektroapgādes uzņēmumu (konkrētā apņemšanās).

Reformas turpinājās arī citās svarīgās jomās. Publisko finanšu pārvaldības reformas, tostarp publisko investīciju budžeta reformas, ir atguvušas tik ļoti nepieciešamo impulsu, pateicoties progresam, kas panākts attiecībā uz budžeta izdevumu administratīvo,

ekonomisko un funkcionālo klasifikāciju. Būs vajadzīga cieša uzraudzība, jo šis ir būtisks elements maksājumu procedūru efektivitātes uzlabošanā. Tika pieņemti tiesību akti par nodokļu administrācijas cilvēkresursu reformu, un reformas pašreizējā virzība ļautu to pilnībā īstenot līdz nākamajai pārskatīšanai. Arī valsts pārvaldes reformas progresē kā plānots, ir pieņemti arī jauni tiesību akti, kas ļaus ātrāk un efektīvāk pieņemt darbā civildienesta ierēdņus.

Tomēr šķiet, ka vispārējais īstenošanas temps vairākās jomās ir palēninājies, jo īpaši pandēmijas dēļ, un vairāku apņemšanos izpildei paredzēto pasākumu īstenošana ir aizkavējusies. Papildus aizvien pastāvošajām grūtībām, ko rada pandēmija, iestādes kā iemeslu dažiem kavējumiem norādīja arī uz vairāku svarīgu amata vietu pārdali administrācijā šā gada sākumā un uz lielāku darba slodzi, ko radīja gatavošanās Atveseļošanas un noturības plāna īstenošanai, un tas ir pienācīgi atzīts. Lai līdz maija desmitajam ziņojumam sagatavotu pamatu izšķirīgam progresam, ir panākta vienošanās par vairākiem sīki izstrādātiem konkrētiem plāniem. Tie ietver finanšu sektora reformu īstenošanas turpināšanu, Publisko ieņēmumu neatkarīgās iestādes cilvēkresursu reformas pilnīgu īstenošanu, projektu sagatavošanas mehānisma un stratēģisko projektu saraksta darbības uzsākšanu attiecībā uz lielām investīcijām, jaunu kavētu maksājumu rašanās novēršanu un nenokārtoto saistību kopsummas samazināšanu pēc novērotajiem kavējumiem, tostarp stiprinot Koordinācijas komiteju kavēto maksājumu nokārtošanai un vienkāršojot tiesisko regulējumu fiskālo procedūru veikšanai, reformu pabeigšanu attiecībā uz investīciju apstiprināšanas turpmāku vienkāršošanu jomās, par kurām panākta vienošanās, un modernizēta Darba kodeksa pieņemšanu. Turklāt iestādes apņēmās veikt vairākus konkrētus pasākumus tādās jomās kā veselības aprūpe, korupcijas apkarošana, valsts pārvaldes reforma un kontu plāna ieviešana. Ņemot vērā tiesu sistēmas reformas nozīmi vispārējās atveseļošanas stratēģijas kontekstā, tā ir jāatsāk, jo reformas, kas saistītas ar tiesu sistēmas efektivitāti, palīdz nodrošināt investīciju, tostarp no privātā sektora, ātru īstenošanu.

Aizkavējās arī dažu būtisku finanšu sektora reformu īstenošana, bet tika panākta vienošanās par vērienīgu grafiku uz nākamo pārskatīšanu. Maksātnespējas kodeksa stāšanās spēkā pagājušā gada beigās tika daļēji atlikta; paredzēts, ka daži elementi stāsies spēkā 1. martā, bet citi tika atlikti līdz 2021. gada 1. jūnijam. Šis kodekss ir būtiska maksātnespējas regulējuma reforma, bet ir vajadzīgs ievērojams īstenošanas darbs saistībā ar tā detalizēto specifikāciju, kā arī ar IT platformas izveidi, kas būtu savstarpēji savienota ar banku sistēmām. Citu saskaņoto reformu īstenošana turpinās, taču lēnākā tempā, nekā iepriekš tika nolemts, un prasīs ciešu uzraudzību, jo īpaši attiecībā uz neizskatīto mājsaimniecību maksātnespējas lietu izskatīšanu (šķiet, 2021. gada beigu mērķrādītājs netiks izpildīts) un attiecībā uz pieprasīto valsts garantiju nokārtošanu, kas 2020. gada pēdējā ceturksnī vēl vairāk aizkavējās arī tāpēc, ka apturēšanas pasākumu pastiprināšanas laikā bija grūti pieņemt darbā jaunus darbiniekus. Iestādes gatavo papildu pasākumus finanšu nozares atbalstam, jo īpaši aktīvu aizsardzības shēmas *Hercules* paplašināšanu, kas ir apsveicami. Saistībā ar apturēšanas pasākumu pastiprināšanu 2020. gada beigās iestādes ir apturējušas visus piedziņas pasākumus visās parādnieku kategorijās, t. sk. e-izsoles un to sagatavošanas pasākumus, kas var ilgt vairākus mēnešus. Šāda vispārēja visu piedziņas pasākumu iesaldēšana, ja tā ieilgs, var kavēt Grieķijas banku un kredītu apkalpotāju ātru un efektīvu turpmāko rīcību ar ieņēmumus nenesošiem aizdevumiem. Tāpēc iestādes tiek aicinātas savlaicīgi rast pagaidu un mērķtiecīgākus risinājumus, vienlaikus aizsargājot neaizsargātās mājsaimniecības.

Iestādes cieši sadarbojas ar Eiropas Komisiju atveseļošanas un noturības plāna sagatavošanas kontekstā. Tas ir apsveicami, jo ievērojamie līdzekļi, ko Grieķija ir tiesīga saņemt no Atveseļošanas un noturības mehānisma, ja tā tos izmantos efektīvi un lietpratīgi, nākamajos gados atbalstītu izaugsmi, darbvietu radīšanu un divējādo pārkārtošanos. No ES Atveseļošanas un noturības mehānisma Grieķijai 2021.–2026. gada periodā tiks darīti pieejami 30,5 miljardi EUR, no kuriem 17,8 miljardi EUR tiks piešķirti dotāciju veidā. Paredzams, ka plānā ietvertās reformas un investīcijas balstīsies uz pastiprinātas uzraudzības procesa kontekstā iepriekš īstenotajām un notiekošajām reformām un papildinās tās. Kopā ar papildu finansējumu 1,7 miljardu EUR apmērā saskaņā ar instrumentu *React-EU* un 2,7 miljardiem EUR, kuri jau izmaksāti no Eiropas pagaidu atbalsta instrumenta bezdarba riska mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*), kā arī jebkādu iespējamu papildu summu ([5]), šie ievērojamie finansējuma resursi palīdzēs mīkstināt pandēmijas ekonomisko un sociālo ietekmi un sniegs nepieciešamo atbalstu ilgtspējīgai un iekļaujošai atveseļošanai.

Kopumā šajā ziņojumā secināts, ka Grieķija ir panākusi labu progresu vairāku ar reformām saistīto apņemšanos īstenošanā, tomēr novērots, ka reformu temps ir palēninājies, ņemot vērā pandēmijas izraisītos sarežģītos apstākļus. Eiropas iestādes atzinīgi vērtē pastāvīgo ciešo un konstruktīvo iestāžu iesaisti un vienošanos par vairākiem pārskatītiem termiņiem attiecībā uz kritiski svarīgām reformām. Iestādes tiek mudinātas turpināt resursu mobilizēšanu, lai varētu paveikt visus nepieciešamos pasākumus un tādējādi laikus izpildītu konkrētās apņemšanās, pirms maijā tiek pieņemts desmitais pastiprinātās uzraudzības ziņojums, saistībā ar kuru paredzēts veikt nākamos no rīcībpolitikas atkarīgos maksājumus parāda mazināšanai.

MAKROEKONOMISKĀS NORISES

Koronavīrusa pandēmija joprojām ļoti negatīvi ietekmē Grieķijas ekonomiku. Pēc 14,1 % sarukuma iepriekšējā periodā ekonomika 2020. gada trešajā ceturksnī salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni piedzīvoja izaugsmi par 2,3 %. Atveseļošanās trešajā ceturksnī bija ievērojami mazāk dinamiska nekā ievērojamais kāpums eurozonā, galvenokārt tūrisma nozares krasā pievienotās vērtības krituma dēļ. Izaugsmi veicināja privātais patēriņš, un arī preču eksports uzrādīja zināmu noturību pret krīzi. Bezdarba līmenis turpināja samazināties, 2020. gada trešajā ceturksnī sasniedzot 16,2 %, kas liecina, ka ieviestie atbalsta pasākumi sekmīgi aizsargā darbvietas. Tajā pašā laikā nodarbinātība salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās, galvenokārt tāpēc, ka tūrisma nozarē tika pieņemts darbā mazāk darbinieku. Samazinājās arī jauniešu bezdarbs, bet trešajā ceturksnī tas joprojām bija ļoti augsts, proti, 34,2 %.

Pēc apturēšanas pasākumu pastiprināšanas 2020. gada beigās paredzams, ka ekonomiskā atveseļošanās šā gada pirmajā pusē joprojām būs anēmiska. 2020. gada novembrī paziņotie apturēšanas pasākumi joprojām ir spēkā, kas nozīmē stingrus ierobežojumus pakalpojumu nozarei, savukārt rūpnieciskā ražošana turpinās ar ierobežotiem traucējumiem, taču tā saskaras ar traucējumiem piegādes ķēdēs un samazinātu pieprasījumu. Paredzams, ka šie pasākumi, kas vajadzīgi, lai glābtu dzīvības, vēl vairāk aizkavēs ekonomikas atveseļošanos. Komisijas 2021. gada ziemas prognozē, kas sagatavota pirms nesenās apturēšanas pasākumu reģionālās pastiprināšanas, paredzēts, ka reālā IKP pieaugums

([5]) Padome 18 dalībvalstīm jau ir apstiprinājusi finansiālo atbalstu 90,3 miljardu euro apmērā. Dalībvalstis joprojām var iesniegt pieprasījumus saņemt finansiālo atbalstu saskaņā ar pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba riska mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*), kura kopējais apmērs ir līdz 100 miljardiem EUR.

2021. gadā sasniegs 3,5 % un 2022. gadā — 5 %, ko galvenokārt veicinās iekšzemes pieprasījums. Prognozē tiek pieņemts, ka līdz 2021. gada vidum ar vakcināciju pakāpeniski izdosies aizsargāt visneaizsargātākās personas, tādējādi nodrošinot paliekošu, pat ja tikai pakāpenisku apturēšanas pasākumu mīkstināšanu otrajā ceturksnī. Tiek prognozēts, ka arī ārējā sektora devums izaugsmē būs pozitīvs, lai gan mazāks nekā iepriekš prognozēts, jo tūrismam var būt vajadzīgs ilgāks laiks, lai pilnībā atgūtos. Prognozē tiek pieņemts, ka fiskālā politika 2021. gadā turpinās atbalstīt ekonomiku ar mērķorientētu iejaukšanos attiecībā uz uzņēmumiem un mājsaimniecībām. Paredzams, ka neizmantotās jaudas ekonomikā negatīvi ietekmēs cenu pieaugumu, kurš, kā tiek prognozēts, saglabāsies nedaudz negatīvs arī 2021. gadā un pēc tam atveseļosies 2022. gadā.

Ar nākotni saistītā nenoteiktība joprojām ir liela. Prognozes ietekmē ievērojama nenoteiktība, kas galvenokārt ir saistīta ar pandēmijas attīstību un vakcinācijas kampaņas panākumiem. Progress cīņā pret pandēmiju — gan iekšzemē, gan arī starptautiskā mērogā — ir arī izšķiroši svarīgs tūrisma nozares atveseļošanai. Nenoteiktība attiecas arī uz privātā sektora atveseļošanās ātrumu pēc atbalsta pasākumu termiņa beigām, kas jāplāno apdomīgi, lai nepieļautu spēju pārmaiņu sekas, kas varētu radīt uzņēmumiem grūtības, tostarp bankrotus. Nepilnības Grieķijas uzņēmumu sektora bilanču struktūrā vēl vairāk pastiprina negatīvos riskus, kas apdraud ekonomikas atveseļošanos. Ģeopolitiskā spriedze reģionā un ieilgusī migrācijas krīze rada papildu nenoteiktību attiecībā uz makroekonomisko perspektīvu. Kā pozitīvs aspekts jāmin, ka Komisijas prognozē nav ņemta vērā Grieķijas atveseļošanas un noturības plāna ekonomiskā ietekme — paredzams, ka tā īstenošana ievērojami veicinās izaugsmi.

FISKĀLĀS NORISES

Fiskālā politika 2021. gadā joprojām būs atbalstoša, iestādēm saglabājot mērķtiecīgu atbalstu krīzes skartajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem. Reaģējot uz pandēmijas nelabvēlīgo attīstību, valdība nolēma 2020. gada novembra sākumā pastiprināt apturēšanas pasākumus, un nesen dažos reģionos, tostarp Atēnās, slēgt skolas un mazumtirdzniecības uzņēmumus un ieviest personu pārvietošanās ierobežojumus, kā arī paziņoja par agrāko fiskālo pasākumu pagarināšanu. Ir palielināts kopējais finansējums "atmaksājamiem avansa maksājumiem" (publiskais atbalsts pandēmijas skartajiem uzņēmumiem, kas tiek sniegts aizdevumu veidā un ietver uz nosacījumiem balstītu subsīdiju komponentu), ir pagarināts regulārais un ilgtermiņa bezdarbnieka pabalsts un pagarināts pagaidu ekonomiskais atbalsts algotajiem darbiniekiem, kuru līgumi ir apturēti. Tā kā apturēšanas pasākumi ieilga salīdzinājumā ar sākotnēji plānoto, valdība arī paziņoja par vairākiem jauniem pasākumiem, lai atbalstītu gan mājsaimniecības, gan skartos uzņēmumus. Tie ietver jaunu garantiju shēmu un jaunu aizdevumu subsīdiju programmu, kas ir pielāgotas, lai palīdzētu maziem un vidējiem uzņēmumiem, jo īpaši ļoti maziem/mikrouzņēmumiem. Turklāt skartie uzņēmumi būs tiesīgi saņemt kompensāciju par savām pastāvīgajām izmaksām nodokļu un sociālās apdrošināšanas iemaksu kredīta veidā. Grieķijas politikas reakcija ir bijusi ātra kopš koronavīrusa uzliesmojuma sākuma, un ar iepriekš minētajiem pasākumiem paredzams, ka tās kopējais apjoms 2020. gadā būs bijis aptuveni 9,4 % no IKP un 2021. gadā – 6,5 % no IKP. Kopumā saskaņā ar Komisijas 2020. gada rudens prognozi atbalsta pasākumu apmērs (procentos no IKP), ko Grieķijas valdība ir noteikusi, lai mazinātu koronavīrusa uzliesmojuma sociālekonomisko ietekmi, ir nedaudz virs Eiropas Savienības vidējā rādītāja.

2021. gada budžetā, par kuru nobalsoja 2021. gada decembra sākumā, tiek prognozēts, ka pastiprinātās uzraudzības ietvaros uzraudzītais deficīts 2021. gadā sasniegs 3,9 % no IKP. Salīdzinājumam — Komisijas 2020. gada rudens prognozē deficīta prognoze bija 3,4 %

no IKP ([6]). Fiskālās prognozes tiks pilnībā atjauninātas pavasarī, gatavojot novērtējumu par 2021. gada stabilitātes programmu. Tiek atgādināts, ka vispārējā izņēmuma klauzula 2021. gadā paliks spēkā. Tā ļauj uz laiku atkāpties no budžeta prasībām, tostarp no Grieķijas fiskālajiem mērķrādītājiem, ko uzrauga pastiprinātas uzraudzības ietvaros, ar nosacījumu, ka tas neapdraud fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Padome arī ieteica ([7]) Grieķijai, kad to pieļaus ekonomiskie apstākļi, īstenot fiskālo politiku, kas ļautu panākt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli, un nodrošināt parāda atmaksājamību, vienlaikus veicinot investīcijas. 2021. gada budžetā paredzēts, ka vispārējās valdības parāds 2020. gadā sasniegs 209 %, bet 2021. gadā samazināsies līdz aptuveni 200 %, kas kopumā atbilst Komisijas rudens prognozei.

Publisko finanšu prognozes ir pakļautas ievērojamiem riskiem. Neskaidrība par pandēmijas attīstību joprojām ir liela, un tā rada būtiskus fiskālos riskus, jo, turpinot pagarināt apturēšanas pasākumus un saistītos fiskālā atbalsta pasākumus, kam vajadzētu būt mērķtiecīgiem un īslaicīgiem, var rasties fiskālo izmaksu papildu pieaugums. Līdz ar krīzes ilgumu palielināsies iespējamība, ka būs jāizmanto valsts garantijas. Pēc pandēmijas fiskālos riskus turpina radīt nolēmumi par pensijām ar atpakaļejošu spēku un tiesvedības lietas pret Valsts nekustamā īpašuma uzņēmumu (*ETAD*). Tomēr pozitīvi ir tas, ka Grieķija, kā paredzams, gūs lielu labumu no Atveseļošanas un noturības mehānisma, izmantojot apjomīgu finansiālo atbalstu izaugsmi veicinošām reformām un investīcijām, kas sniegtu ievērojamu atbalstu ekonomikai un palielinātu iespējamo izaugsmi, kas savukārt var atvieglot piesardzīga fiskālā stāvokļa sasniegšanu.

VALSTS PARĀDA FINANSĒŠANA

Finansēšanas nosacījumi joprojām ir labvēlīgi, un valdībai joprojām ir lielas naudas rezerves. Valsts obligāciju ienesīguma starpības ir vēl vairāk samazinājušās, un kopš 2020. gada novembra vidus piecu gadu obligācijām ir turējušās aptuveni 70 bāzes punktu apmērā. Arī to svārstīgums ir bijis neliels. Labvēlīgos finansēšanas nosacījumus sekmē arī Eiropas Centrālās bankas atbalstošā monetārās politikas nostāja, arī tās pandēmijas ārkārtas aktīvu iegādes programma. Vidēja termiņa un ilgtermiņa parāda dzēšanas un procentu maksājumi 2021. gadā būs mēreni, aptuveni 10 miljardu EUR apmērā. Grieķija plāno, emitējot jaunas obligācijas, piesaistīt 8–12 miljardus EUR, kas ir līdzīga summa kā 2020. gadā. Vispārējās valdības naudas rezerves 2020. gada beigās bija aptuveni 31 miljards EUR, ar ko pietiktu, lai segtu vispārējās valdības vidēja termiņa un ilgtermiņa parāda dzēšanas un procentu maksājumus nākamajos divos gados ([8]). Kopš gada sākuma Grieķijas Republika ir piesaistījusi 3,5 miljardus EUR, 2021. gada janvārī emitējot valdības 10 gadu obligācijas. Attiecīgais ienesīgums bija 0,81 %, kas ir vēsturiski zems šāda termiņa

([6]) Komisijas 2020. gada rudens prognozē netika ņemta vērā ne 2020. gada novembrī sāktās apturēšanas pasākumu otrās pastiprināšanas ekonomiskā ietekme, ne fiskālo pasākumu pagarināšana, reaģējot uz otro vilni, nedz arī ekonomiskā ietekme, ko pēdējā laikā rada skolu un mazumtirdzniecības uzņēmumu slēgšana un personu pārvietošanās ierobežojumi konkrētos reģionos, tostarp Atēnās. Tajā pašā laikā, lai gan budžetā ir iekļauta saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu paredzēto investīciju makroekonomiskā ietekme, Komisija novērtēs šo ietekmi tikai tuvākajos mēnešos, kad būs iesniegti pietiekami detalizēti plāni.

([7]) Padomes Ieteikums (2020. gada 20. jūlijs) par Grieķijas valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Grieķijas 2020. gada stabilitātes programmu (OV C 282, 26.8.2020., 46. lpp.).

([8]) Naudas rezervju konta atlikums saglabājās 15,7 miljardu EUR apmērā. Naudas rezervju konts tika izveidots, izmantojot arī maksājumus saskaņā ar Eiropas Stabilitātes mehānisma programmu, un tas ir paredzēts parāda apkalpošanai. Grieķija var izmantot šo summu arī citiem mērķiem pēc Eiropas Stabilitātes mehānisma vadības struktūru apstiprinājuma saņemšanas.

obligācijām. Papildu 2 miljardi EUR tika piesaistīti, izmantojot privāto izvietošanu. Iestādes plāno daļēji atmaksāt aizdevumus no Starptautiskā Valūtas fonda, kas ir atzinīgi vērtējams solis, kurš palīdz samazināt ārvalstu valūtu risku un raida pareizo signālu tirgiem.

2020. gada parāda atmaksājamības pārskatā ir sniegta parāda atmaksājamības analīze par visām dalībvalstīm, pamatojoties uz 2020. gada rudens prognozi ([9]). Šīs analīzes pamatscenārijs ir identisks 8. pastiprinātās uzraudzības ziņojumā publicētajam scenārijam. Atjaunināta parāda atmaksājamības analīze tiks sniegta nākamajā pastiprinātās uzraudzības ziņojumā.

NORISES FINANŠU SEKTORĀ

Paredzams, ka banku rentabilitāte joprojām būs pakļauta spiedienam, jo labvēlīgā likviditātes situācija un ievērojami vienreizējie ieņēmumi no tirdzniecības portfeļa tikai daļēji kompensēja pieaugošās uzkrājumu vajadzības. Bankām joprojām ir lielas naudas rezerves un zemas finansējuma izmaksas, ko noteica stabila noguldījumu pieauguma tendence apvienojumā ar atbalstošiem monetārās politikas nosacījumiem. Turklāt tām par labu nākusi ārkārtas tirdzniecības peļņa no to valsts obligāciju portfeļa. Tomēr apsteidzoša uzkrājumu veidošana ar mērķi cita starpā ņemt vērā gaidāmo pandēmijas ietekmi ir novedusi pie tā, ka banku sistēma kopumā 2020. gada pirmajos deviņos mēnešos uzrādīja zaudējumus (pēc nodokļu samaksas). Peļņas izredzes joprojām būs nedrošas un tādējādi ierobežos iekšējo kapitāla veidošanas kapacitāti. Ieņēmumus nenesošu aizdevumu vērtspapīrošana pozitīvi ietekmēs banku riska izmaksas un banku bilancēs atbrīvos vietu jaunu aizdevumu izsniegšanai, taču vienlaikus rada sākotnējus vienreizējos kapitāla zaudējumus un neto procentu ienākumu regulārus zaudējumus. Tajā pašā laikā moratoriju noslēgšanās var izraisīt turpmākus vērtības samazinājumus aktīvu kvalitātes pasliktināšanās dēļ.

Ieņēmumus nenesošo aizdevumu kopapjoms turpināja samazināties, galvenokārt pateicoties *Hercules* shēmai un moratoriju pagaidu ietekmei. Ieņēmumus nenesošie aizdevumi 2020. gada septembra beigās sasniedza 58,7 miljardus EUR, kas ir par 9,8 miljardiem EUR mazāk nekā 2019. gada decembrī, bet tikai par 1 miljardu EUR mazāk salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni. Rezultātā ieņēmumus nenesošo aizdevumu īpatsvars samazinājās līdz 35,8 %, kas joprojām ir augstākais rādītājs eurozonā. Pastāvīgais uzlabojums 2020. gadā, neraugoties uz pandēmiju un no tās izrietošo pārfinansēto aizdevumu skaita samazināšanos, galvenokārt ir saistīts ar ieņēmumus nenesošo aizdevumu pārdošanu 6,8 miljardu EUR apmērā un ierobežotu jaunu slikto aizdevumu pieplūdumu (samazinājums par 58 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu deviņu mēnešu laikā), pateicoties spēkā esošajiem moratorijiem. Aizdevumi, kam piemēro moratorijus, 2020. gada novembrī sasniedza 20,8 miljardus EUR, t. i., vairāk nekā 12 % no aizdevumu portfeļa, aptuveni līdzīgā sadalījumā starp uzņēmumiem un mājsaimniecībām. Ieņēmumus nenesošo aizdevumu īpatsvara samazināšana, ko veic bankas, ir arī palielinājusi nebanku apkalpotāju lomu, kuru pārvaldītie aizdevumi 2020. gada septembra beigās sasniedza 33 miljardus EUR, kas ir pieaugums par 40 % kopš 2019. gada beigām.

Tāpat kā citās dalībvalstīs, līdz ar moratoriju noslēgšanos turpmāk varētu būt sagaidāma aktīvu kvalitātes atkārtota pasliktināšanās. Lielais aizdevumu apjoms, kam piemēro moratorijus, un banku nepietiekamie rezultāti dzīvotspējīgā aizdevumu

([9]) Parāda atmaksājamības pārskats (*Debt Sustainability Monitor*), *European Economy Institutional Paper*, Nr. 143, 2021. gada februāris.

pārstrukturēšanā norāda uz būtisku risku aktīvu kvalitātei, jo moratoriji lielākoties beidzās 2020. gada beigās. Tas varētu radīt jaunus vērtības samazinājumus, ja līdz šim iegrāmatotie uzkrājumi pilnībā nenosegtu pandēmijas iespējamo ietekmi uz aizdevumu portfeli. Tomēr maksājumu subsīdiju pagaidu shēma, ko iestādes izveidojušas koronavīrusa skartajiem debitoriem ar aizdevumiem par galveno dzīvesvietu ("Gefyra" shēma), mazinās šo risku šāda veida aizdevumiem, kas veido lielu daļu no mazapjoma segmenta aizdevumu portfeļa. Ir sākts izmaksāt subsīdijas saskaņā ar šo shēmu. Iestādes pašlaik veido līdzīgu shēmu attiecībā uz aizdevumiem uzņēmumiem. Shēma būs rūpīgi jāizstrādā, ietverot atbilstošus aizsargpasākumus pret neētiskas rīcības risku. Turklāt bankas centīsies apturēt jebkādu to aizdevumu migrāciju, kuriem pašlaik piemēro moratoriju, uz paaugstināta kredītriska kategoriju, kas nozīmētu lielākas uzkrājumu vajadzības, piedāvājot starpproduktus, kuri ļautu pakāpeniski atjaunot normālo maksājumu kārtību. Šo produktu precīzais uzraudzības režīms un ar tiem saistītās kapitāla izmaksas būs jāapspriež ar uzraudzības iestādēm. Raugoties nākotnē, plānotā vērtspapīrošana saskaņā ar *Hercules* shēmu joprojām būs galvenais ieņēmumus nenesošo aizdevumu samazināšanas virzītājspēks.

Iestāžu noteiktie atbalsta pasākumi ir vēl vairāk veicinājuši kreditēšanas pieaugumu uzņēmumiem, atvieglojot kredītu pieejamību arī mazākiem uzņēmumiem. Grieķijas Attīstības bankas pārvaldītās Covid-19 uzņēmumu garantiju shēmas un procentu subsīdiju shēmas (*TEPIX*-II) rezultātā 2020. gadā lielajiem uzņēmumiem un maziem un vidējiem uzņēmumiem tika izmaksāti aizdevumi attiecīgi 4,6 miljardu EUR un 2 miljardu EUR apmērā, veidojot aptuveni 40 % no kopējām uzņēmumu aizdevumu bruto plūsmām gada laikā. Tā rezultātā vidējās mēneša bruto aizdevumu plūsmas ([10]) vairāk nekā divkāršojās lielajiem uzņēmumiem, vienlaikus būtiski palielinoties arī maziem un vidējiem uzņēmumiem. Šo kredītu pieaugumu uzņēmumi ir izmantojuši, lai galvenokārt segtu savas apgrozāmā kapitāla vajadzības un veidotu likviditātes rezerves. Kredītu izmaksu ziņā, lai gan nominālās aizdevumu procentu likmes uzņēmumiem ir tuvu vēsturiski zemākajiem rādītājiem, kopš 2020. gada septembra tās pieaug, jo īpaši mazākiem aizdevumiem, atspoguļojot paaugstinātu kredītrisku. Kas attiecas uz mājsaimniecību kreditēšanas pieaugumu, tas joprojām ir negatīvs, un šo kredītu izmaksas pastāvīgi ir augstākas.

Iestādes gatavo grozījumu Grieķijas Finanšu stabilitātes fondu reglamentējošajā tiesību aktā. Grozījums ļaus fondam kā privātam investoram piedalīties to banku nākotnes akciju kapitāla palielināšanā, kurās tas ir akciju turētājs.

([10]) Noteikta termiņa aizdevumi. Avots: Grieķijas Banka.